

LA DOBLE PATOLOGIA

L'actitud del PP a l'oposició fa impossible un funcionament normal del Tribunal Constitucional

JAVIER PÉREZ ROYO*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 27.10.07

La majoria qualificada és la màxima garantia que es coneix en democràcia. Aquesta va ser una de les grans aportacions dels Estats Units a la construcció de l'Estat constitucional. Quan es tracta de reformar una constitució, es fa una excepció amb la vigència de la majoria simple, que és la norma que presideix el funcionament diari de qualsevol sistema polític democràtic, i s'exigeix una majoria qualificada. Avui en dia, aquesta exigència de majoria qualificada per a la reforma de la constitució s'ha universalitzat. Totes les constitucions democràtiques la contenen.

Però no només s'ha universalitzat, sinó que, en alguns països s'ha estès l'exigència d'aquesta majoria qualificada en altres territoris diferents de la reforma. És el que va fer el constituent espanyol del 1978, que va estendre l'exigència de la majoria qualificada de tres cinquenes parts del Congrés dels Diputats i del Senat per a la reforma de la Constitució, a l'elecció dels magistrats del Tribunal Constitucional (TC) i dels membres del Consell General del Poder Judicial (CGPJ). Aquesta majoria s'estendria després al Defensor del Poble.

LA RAÓ de ser d'aquesta exigència de la majoria qualificada per a la reforma de la Constitució salta a la vista. Les regles del joc polític democràtic han de ser el resultat d'un pacte i no d'una imposició de la majoria simple. La renovació del poder constituent no es pot fer de manera unilateral, sinó que s'ha de fer de forma consensuada. Aquesta

és la garantia en la qual descansa tot el nostre ordenament jurídic. Per aquest motiu, el Títol X és el Títol més important de la nostra Constitució.

Ara bé, el constituent espanyol va considerar que per garantir la supervivència de la Constitució no n'hi havia prou amb la majoria qualificada per a la reforma, sinó que era necessari que aquesta majoria s'estengués en qualsevol cas a la designació dels magistrats del TC i també als membres del CGPJ i al Defensor del Poble. La decisiva és la dels magistrats del TC. Jurídicament, el TC és el complement necessari de la reforma de la Constitució. Sense justícia constitucional, aquesta reforma tindria un valor polític, però no jurídic. No hi hauria forma d'impedir que es produís una vulneració de la Constitució. Això mateix fa que l'exigència de la majoria qualificada per a la designació dels seus magistrats caigui pel seu propi pes. La Constitució disposa, doncs, de les màximes garanties que es coneixen en democràcia per preservar la seva vigència i estan, a més a més, ben configurades, de manera perfectament comparable a la forma com figuren en totes les altres constitucions democràtiques dignes de tal nom.

¿Què passa, doncs? ¿Per què no operen en la democràcia espanyola com ho fan en els altres països del nostre entorn? ¿Per què a Espanya no es fa ús de la reforma de la Constitució i es fa un ús excessiu de la justícia constitucional? Perquè això és el que està passant. El nostre sistema de garanties funciona malament per defecte i per excés. Per defecte pel que a la reforma es refereix. Tots els països europeus reformen les seves constitucions amb normalitat. Alemanya ha reformat la Llei Fonamental de Bonn en més de 50 ocasions. França, la Constitució de la Cinquena República en més d'una dotzena. Portugal també ha reformat la seva

Constitució del 1975 en diverses ocasions. Espanya només ha reformat la Constitució una vegada i no va ser pròpiament una reforma, sinó un incident en el procés d'aprovació del Tractat de Maastricht.

Per excés, pel que fa a la justícia constitucional. En cap país europeu es recorren pràcticament totes les lleis aprovades en una legislatura, com està passant en aquesta. No és possible que tot el que fa una majoria parlamentària sigui anticonstitucional. Es podrà estar en desacord políticament amb la legislació aprovada, però el desacord polític no es pot convertir en desqualificació jurídica. Entre altres coses perquè n'hi ha prou que canviï la majoria parlamentària en altres eleccions perquè aquesta legislació es pugui modificar o derogar.

EXISTEIX UNA clara connexió entre aquesta doble patologia. El desús de l'institut de la reforma i l'ús excessiu de la justícia constitucional tenen una arrel comuna. El que totes dues ens estan indicant és que no som capaços de renovar la voluntat constituent de formar part d'un mateix sistema polític. Madison deia que la democràcia és un sistema harmònic de frustracions mútues. La frustració de l'adversari és no només el dret, sinó l'obligació de qualsevol partit polític. En aquesta frustració resideix una de les millors garanties per a la llibertat dels ciutadans. Però no es pot oblidar mai que es tracta de la frustració d'un adversari i no de l'aniquilació d'un enemic. Per això he subratllat el terme harmònic. Hi ha una cosa que ha de ser compartida entre els seus adversaris, que ha d'estar per damunt de qualsevol discussió. Sense aquest comú denominador no és possible la reforma i ens veurem abocats a la prolongació permanent del debat polític davant el TC, cosa que farà impossible el seu funcionament normal.

Des del 1993, el PP només s'ha mostrat disposat a acceptar aquest comú denominador quan guanyava les eleccions i ocupava el Govern de la nació, però no quan les perdia i el poder l'ocupava el PSOE. Això explica l'extrema crispació de l'última legislatura de Felipe González i de la primera de José Luis Rodríguez Zapatero. El desastre institucional és la conseqüència de tot plegat.

* Catedràtic de Dret Constitucional. Universitat de Sevilla.